

DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

CZU: 343.72

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2022.3\(62\).01](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2022.3(62).01)

ERORI ADMISE LA CALIFICAREA INFRAȚIUNILOR ÎN CARE CARDURILE BANCARE APAR CA OBIECT MATERIAL (PRODUS) SAU CA MIJLOC DE SĂVÂRȘIRE

Serghei BRÎNZA,
doctor habilitat în drept, profesor universitar,
Universitatea de Stat din Moldova
<https://orcid.org/0000-0001-5937-3926>

Vitalie STATI,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Moldova
<https://orcid.org/0000-0003-1371-4961>

SUMAR

Analiza practicii judiciare arată că nu întotdeauna calificarea infracțiunilor în care cardurile bancare apar ca obiect material (produs) sau ca mijloc de săvârșire este conformă cu principiul legalității. În studiul de față, prin analiza erorilor de calificare a unor asemenea infracțiuni, se urmărește reducerea numărului erorilor respective. La concret, erorile analizate se referă la: participația la una dintre infracțiunile prevăzute de art. 237 CP RM; calificarea faptei de procurare (și păstrare) a unor carduri bancare false; aplicarea art. 237 CP RM pentru obținerea de beneficii materiale prin accesarea ilegală a unor conturi de card, în lipsa fabricării, în scopul punerii în circulație a cardurilor bancare false; aplicarea art. 186 CP RM pentru obținerea ilegală, cu ajutorul unor carduri bancare false, de mijloace bănești aferente unor conturi de card.

Cuvinte-cheie: *card bancar, fabricare, punere în circulație, sustragere, fraudă informatică, bancomat, sistem informatic, date informatice.*

În semestrul IV al anului 2021 numărul de operațiuni cu carduri bancare efectuate în Republica

ERRORS IN THE QUALIFICATION OF OFFENSES IN WHICH BANK CARDS APPEAR AS A MATERIAL OBJECT (PRODUCT) OR AS A COMMITTING MEAN

SUMMARY

The analysis of judicial practice shows that the qualification of offenses, in which bank cards appear as a material object (product) or as a committing mean, does not always comply with the principle of legality. In the present study, by analyzing the errors of qualification of such offenses, the aim is to reduce the number of those errors. In concrete terms, the errors analyzed refer to: participation in one of the offenses provided in art. 237 CC RM; qualification of the act of purchasing (and keeping) some false bank cards; application of art. 237 CC RM for obtaining material benefits by illegally accessing card accounts, in the absence of production for the purpose of putting into circulation false bank cards; application of art. 186 CC RM for the illegal obtaining, with the help of false bank cards, of money related to card accounts.

Key-words: *bank card, production, putting into circulation, appropriation, informational fraud, ATM, computer system, IT data.*

Moldova a fost de 28.736.518, cu carduri bancare emise în Republica Moldova, și 2.057.999, cu carduri bancare emise în străinătate. În aceeași perioadă, valoarea acestor operațiuni a fost de 9.301.740.788 lei, cu carduri bancare emise în Republica Moldova, și 1.243.030.034 lei, cu carduri bancare emise în străinătate [9]. Aceste cifre demonstrează amploarea utilizării în viața de zi cu zi a cardurilor bancare. Odată cu creșterea numărului și valorii operațiunilor cu carduri bancare, a început să sporească interesul infractorilor față de aceste instrumente de plată. Edificarea unei economii digitale (anunțată în Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2020”, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 857 din 31.10.2013 [7]), precum și

reducerea costului procesării automate a datelor și creșterea exponențială a numărului de utilizatori ai tehnologiilor informaționale moderne a deschis noi oportunități pentru reprezentanții lumii criminale.

În ultimul timp, numărul fraudelor comise cu ajutorul cardurilor bancare a crescut semnificativ. Astfel, valoarea totală a fraudelor efectuate cu utilizarea cardurilor bancare în Republica Moldova a constituit: 3,9 mil. lei (în trimestrul I al anului 2021) [11]; 4,5 mil. lei (în trimestrul II al anului 2021) [12]; 3,2 mil. lei (în trimestrul III al anului 2021) [13]. Această tendință denotă că infractorii folosesc în avantajul lor tranziția spre economia digitală, încercând să intruzioneze interacțiunea dintre bancă și deținătorul cardului bancar, redirecționând, în funcție de propriile interese, mijloacele bănești obținute pe căi frauduloase.

Analiza practicii judiciare arată că nu întotdeauna calificarea infracțiunilor în care cardurile bancare apar ca obiect material (produs) sau ca mijloc de săvârșire este conformă cu principiul legalității. Cauzele erorilor de calificare a unor asemenea infracțiuni pot avea un caracter obiectiv (de exemplu: prezența în normele de incriminare a unor noțiuni estimative; lipsa de claritate și de previzibilitate a unor formulări utilizate în astfel de norme etc.) sau subiectiv (de exemplu: cercetarea incompletă a circumstanțelor săvârșirii infracțiunii; evaluarea incorectă a probelor acumulate etc.). Este puțin probabil că erorile de calificare a infracțiunilor în care cardurile bancare apar ca obiect material (produs) sau ca mijloc de săvârșire vor dispărea cu totul în viitorul apropiat. Este greu de crezut că în curând legislația în materie va deveni perfectă, iar gradul de profesionalism al celor abilitați cu calificarea unor asemenea infracțiuni va atinge cota cea mai înaltă. Totuși, reducerea numărului erorilor de acest gen este un obiectiv realizabil. În studiul de față, prin analiza erorilor de calificare a infracțiunilor în care cardurile bancare apar ca obiect material (produs) sau ca mijloc de săvârșire, ne propunem să contribuim la realizarea acestui obiectiv.

1. Prima pe lista unor asemenea erori este cea legată de participația la una dintre infracțiunile prevăzute la art. 237 CP RM, reunite sub denumirea de „fabricare sau punere în circulație a cardurilor sau a altor instrumente de plată false”.

La concret, într-o speță, *întreprinderea „G.L.” SRL a fost condamnată în baza lit. c) și d) alin. (2) art. 237 CP RM pentru punerea în circulație a cardurilor bancare, săvârșită în proporții deosebit de mari de către un grup criminal organizat. În fapt, la 08.03.2010, cetățeanul Republicii Bulgaria, M.M., a intrat pe teritoriul Republicii Moldova prin punctul de trecere a frontierei de stat „Leușeni – Albița”. Ulterior, acesta, împreună cu persoane neidentificate, a fabricat în scopul punerii în circulație și a pus în circulație pe teritoriul Republicii Moldova cinci carduri bancare false. Punerea în circulație a acestor carduri a fost săvârșită de către M.M. împreună cu un oarecare „Igor” și cu C.L. Ultima deținea funcția de director al întreprinderii „G.L.” SRL. Ast-*

fel, la 11.03.2010, în magazinul de mobilă „M.”, care aparținea întreprinderii în cauză, prin utilizarea unui POS terminal, cu ajutorul a două carduri bancare false (fabricate anterior de către M.M.), aceștia au efectuat două tranzacții în valoare totală de 1.666.960 lei. În rezultatul acestor tranzacții, respectivele mijloace bănești au fost retrase de pe contul unui deținător legal de card bancar și depozitate pe contul magazinului de mobilă „M.”. Ulterior, C.L. a reflectat în evidența contabilă tranzacțiile în valoare totală de 1.666.960 lei, care ar fi avut loc între C.L. și cetățeanul Marii Britanii, W.T. În baza probelor administrate, s-a stabilit că identitatea lui W.T. este fictivă, iar în 2010 nicio persoană cu un asemenea nume nu a traversat frontiera de stat a Republicii Moldova [15].

Din analiza speței în cauză nu rezultă în niciun fel că M.M. și C.L. ar fi fost trași la răspundere penală. Ca subiect al infracțiunii figurează doar întreprinderea „G.L.” SRL. O asemenea abordare corespunde, în principiu, prevederilor lit. b) alin. (3) art. 21 CP RM. Conform acestei norme, „o persoană juridică, cu excepția autorităților publice, este pasibilă de răspundere penală pentru o faptă prevăzută de legea penală, dacă aceasta nu a îndeplinit sau a îndeplinit necorespunzător dispozițiile directe ale legii ce stabilesc îndatoriri sau interdicții privind efectuarea unei anumite activități și se constată [următoarea circumstanță]: fapta a fost admisă sau autorizată, sau aprobată, sau utilizată de către persoana împuternicită cu funcții de conducere [...]”. Totodată, potrivit alin. (3¹) art. 21 CP RM, „o persoană fizică se consideră împuternicită cu funcții de conducere, dacă are cel puțin una din următoarele funcții: a) de reprezentare a persoanei juridice; b) de luare a deciziilor în numele persoanei juridice; c) de exercitare a controlului în cadrul persoanei juridice”. În calitate de persoană împuternicită cu funcții de conducere, C.L. a aprobat punerea în circulație a cardurilor bancare prin intermediul magazinului de mobilă „M.”, care aparținea întreprinderii „G.L.” SRL.

În context, este util să reproducem opinia lui M. Mares: „În mod corect, în situația în care nu se distinge o voință și conduită proprie a persoanei juridice față de cea a unei persoane fizice sau altei persoane juridice care deține persoana juridică, nu ar trebui trasă la răspundere penală persoana juridică în mod artificial” [8]. Din speță nu se poate desprinde dacă voința și conduita proprie a întreprinderii „G.L.” SRL este distinctă față de cea a lui C.L. Această carență lasă să planeze semne de îndoială asupra temeiniciei declarării întreprinderii respective drept subiect al infracțiunii. De asemenea, nu este clar de ce M.M. și C.L. nu figurează ca subiecți ai infracțiunii. Or, potrivit alin. (5) art. 21 CP RM, „răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice pentru infracțiunea săvârșită”.

Altceva, însă, pune mai mult în gardă: întreprinderea „G.L.” SRL a fost condamnată pentru punerea în circulație a cardurilor bancare de către un grup criminal organizat. Din perspectiva art. 41 CP RM rezultă că întreprinderea „G.L.” SRL a cooperat, cu in-

tenție, cu o altă persoană juridică sau cu o persoană fizică, ori cu mai multe persoane juridice sau fizice la săvârșirea punerii în circulație a cardurilor bancare. Mai mult, având în vedere prevederile art. 46 CP RM, întreprinderea „G.L.” SRL, împreună cu alte persoane, ar fi constituit o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni.

Desigur, nu se exclude posibilitatea ca o persoană juridică să participe la săvârșirea unei infracțiuni. În acest sens, M. Alexandru afirmă: „Angajarea răspunderii penale a persoanei juridice nu exclude în mod absolut incidența cu instituția participației penale, fiind posibilă cumularea răspunderii penale a persoanei juridice cu cea a persoanelor fizice inovate de săvârșirea unor infracțiuni, acestea din urmă putând acționa ca participanți, cu contribuții specifice de instigator, complice sau coautor” [1, p. 2]. Posibilitatea ca o persoană juridică să fie membră a unui grup criminal organizat poate fi dedusă, spre exemplu, din alin. 1) art. 10 al Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate: „Fiecare Stat Parte adoptă măsurile necesare, conform principiilor sale juridice, pentru stabilirea răspunderii persoanelor juridice care participă la infracțiuni grave, implicând un grup infracțional organizat și care săvârșesc infracțiunile prevăzute de art. 5, 6, 8 și 23 ale prezentei Convenții” [20].

Totuși, în speță nu sunt indicate elementele de fapt care ar confirma că întreprinderea „G.L.” SRL a cooperat cu intenție – cu o altă persoană juridică sau cu o persoană fizică ori cu mai multe persoane juridice sau fizice – la săvârșirea punerii în circulație a cardurilor bancare. Așa cum deja am menționat, din analiza speței nu rezultă în niciun fel că M.M., C.L. și un oarecare „Igor” ar fi fost trași la răspundere penală. Prin urmare, nu este clar cu cine a cooperat intenționat întreprinderea „G.L.” SRL pentru a săvârși punerea în circulație a cardurilor bancare false.

De asemenea, în speță nu sunt determinate elementele de fapt care ar confirma că întreprinderea „G.L.” SRL, împreună cu alte persoane, ar fi constituit o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni. Ca trăsături specifice grupului criminal organizat pot fi consemnate: a) durata și persistența legăturilor dintre membrii grupului; b) existența organizatorului și a conducătorului, ceilalți membri fiind subordonați indicațiilor acestora în vederea săvârșirii planificate și dirijate a unei sau a mai multor infracțiuni; c) distribuția rolurilor între membrii grupului etc. Niciuna dintre aceste trăsături nu a fost invocată în vederea fundamentării reținerii la calificare a prevederii de la lit. c) alin. (2) art. 237 CP RM.

În concluzie, considerăm compromisă legalitatea soluției de calificare în speța pe care am examinat-o *supra*. Datorită lipsei unei certitudini privind săvârșirea infracțiunii de către un grup criminal organizat, din soluția de calificare ar fi trebuit exclusă prevederea de la lit. c) alin. (2) art. 237 CP RM.

2. O altă eroare de calificare a infracțiunilor în care cardurile bancare apar ca obiect material (produs) sau ca mijloc de săvârșire este legată de calificarea faptei de procurare (și păstrare) a unor carduri bancare false.

În această ordine de idei, propunem atenției următoarea speță. *C.V. a fost condamnat în baza alin. (1) art. 237 CP RM. În fapt, în 2012, acesta, împreună cu persoane neidentificate de organul de urmărire penală, a procurat de la o persoană neidentificată trei carduri bancare false. Cardurile respective au fost păstrate la domiciliul lui C.V. din or. Florești. La 01.02.2013, în rezultatul percheziției efectuate în casa lui C.V., au fost descoperite și ridicate cele trei carduri bancare false* [14].

Într-o publicație recentă, unul dintre coautorii la studiul de față a menționat: „Este de precizat că, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 236 CP RM, cel care pune în circulație semnele bănești false sau titlurile de valoare false îndeplinește rolul de autor al infracțiunii. Cel care procură de la autor respectivele entități se consideră complice la infracțiune. Se are în vedere complicitatea prin acordarea de mijloace de săvârșire a infracțiunii (contraechivalentul semnelor bănești false sau al titlurilor de valoare false) sau prin promiterea dinainte a procurării obiectului material (imaterial) al infracțiunii [...] Cu diferențele de rigoare, aceste afirmații sunt valabile, de exemplu, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 237 CP RM (în ipoteza în care punerea în circulație se exprimă în înstrăinarea cardurilor sau a altor instrumente de plată false, nu și în folosirea acestora)” [16].

În ultima speță, persoana care a procurat și a păstrat cardurile bancare false a fost trasă la răspundere ca autor al infracțiunii. Însă, o asemenea abordare contravine definiției din alin. (2) art. 42 CP RM: „Se consideră autor persoana care săvârșește în mod nemijlocit fapta prevăzută de legea penală, precum și persoana care a săvârșit infracțiunea prin intermediul persoanelor care nu sunt pasibile de răspundere penală din cauza vârstei, iresponsabilității sau din alte cauze prevăzute de prezentul cod”. C.V. nu putea să săvârșască infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 237 CP RM, întrucât acțiunea pe care a comis-o nu corespunde cu tiparul descris de legiuitor în această normă. Pentru a săvârși infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 237 CP RM, C.V. ar fi trebuit fie să fabrice carduri bancare false în scopul punerii lor în circulație, fie să pună în circulație carduri bancare false. Or, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 237 CP RM, autoratul este reprezentat de două modalități normative: 1) fabricarea cardurilor, a tichetelor de masă sau a altor instrumente de plată false, care nu reprezintă semne bănești sau titluri de valoare, dar care confirmă, stabilesc sau acordă drepturi sau obligații patrimoniale; 2) punerea în circulație a unor astfel de instrumente. Alte modalități (de exemplu: procurare, păstrare, transportare, expediere etc.) nu pot să reprezinte fapta autorului infracțiunilor prevăzute la art. 237 CP RM.

Din alin. (5) art. 42 CP RM reiese că, în funcție de circumstanțele concrete, procurarea (și păstrarea) cardurilor bancare false poate fi calificată drept complicitate la una dintre infracțiunile prevăzute la art. 237 CP RM. Astfel, în cazul în care cardurile bancare false au fost procurate prin cumpărare, atunci vom fi în prezența următoarei modalități normative a complicității la infracțiune: contribuția la săvârșirea infracțiunii prin acordarea autorului infracțiunii a mijloacelor de săvârșire a infracțiunii (și anume – a contraechivalentului exprimat în bani al cardurilor bancare false). În cazul în care cardurile bancare false au fost procurate pe alte căi decât cumpărarea (de exemplu: acceptare ca dar, acceptare în schimbul unui alt bun acceptare în contul unei datorii etc.), iar această procurare a fost dinainte promisă autorului infracțiunii, atunci vom fi în prezența unei alte modalități normative a complicității la infracțiune: contribuția la săvârșirea infracțiunii prin promisiunea prealabilă făcută autorului infracțiunii de a procura obiectul material al infracțiunii (și anume – cardurile bancare false). În cazul în care cardurile bancare false au fost procurate prin cumpărare, iar această cumpărare a fost dinainte promisă autorului infracțiunii, atunci vom fi în prezența ambelor modalități normative sus-menționate.

Dacă, însă, cardurile bancare false au fost procurate pe alte căi decât cumpărarea, iar această procurare nu a fost dinainte promisă autorului infracțiunii, atunci nu vom fi în prezența complicității la infracțiune. În acest caz nu putem vorbi nici despre favorizarea infractorului în sensul art. 49 CP RM. În accepțiunea acestui articol, sintagma „favorizarea infractorului” are semnificația de: acordare de adăpost infractorului, asigurare a acestuia cu documente false, acordare de ajutor în vederea schimbării aspectului exterior al infractorului etc. În acest caz putem vorbi, eventual, despre tănuirea obiectelor dobândite pe cale criminală în sensul art. 49 CP RM. Totuși, interpretarea sistemică a alin. (3) și (4) art. 16, alin. (1) art. 237 și alin. (1) art. 323 CP RM ne duce spre concluzia că C.V. nu ar fi pasibil de răspundere pentru favorizarea infracțiunii în modalitatea de tănuire a obiectelor dobândite pe cale criminală. Or, infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 237 CP RM este o infracțiune mai puțin gravă. Totodată, în alin. (1) art. 323 CP RM este incriminată fapta de favorizare dinainte nepromisă doar a infracțiunii grave, deosebit de grave sau excepțional de grave.

În concluzie, în ultima speță examinată, C.V. ar fi trebuit fie să răspundă în baza alin. (5) art. 42 și alin. (1) art. 237 CP RM, fie, din lipsa elementelor constitutive ale unei infracțiuni, să fie achitat.

- Următoarea eroare constă în aplicarea art. 237 CP RM pentru obținerea de beneficii materiale prin accesarea ilegală a unor conturi de card, în lipsa fabricării în scopul punerii în circulație a cardurilor bancare false.

Astfel, într-o speță, C.K., D.M. și D.V. au fost condamnați în baza art. 26, 46, lit. c) și d) alin. (2) art. 237,

art. 46, lit. b), e) și h) alin. (2) art. 259, art. 46 și 260 CP RM. În fapt, în iulie 2014, C.K., împreună cu o altă persoană, în privința căreia cauza penală a fost disjunsă într-o procedură separată, precum și cu D.M. și D.V., au constituit un grup criminal organizat în scopul săvârșirii mai multor infracțiuni informatice cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari. Astfel, la 11.07.2014, cei patru făptuitori au intrat pe teritoriul Republicii Moldova prin punctul de trecere a frontierei de stat „Giurgiulești – Galați”. Făptuitorii au introdus în Republica Moldova un mijloc tehnic de tip „skimmer”, conceput și adaptat în vederea săvârșirii infracțiunilor prevăzute de art. 237 și 259 CP RM. Ulterior, în perioada 13.07.2014 – 15.07.2014, făptuitorii au instalat ilegal mijlocul tehnic respectiv pe un bancomat care aparține unei bănci comerciale, amplasat pe bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, mun. Chișinău. Ca urmare, a fost accesată ilegal informația de pe cardurile bancare a 158 de utilizatori. Această informație a fost copiată pe un dispozitiv de stocare a informației. La 15.07.2014, cei patru făptuitori au părăsit teritoriul Republicii Moldova prin punctul de trecere a frontierei „Leușeni – Albița”. În perioada 18.07.2014 – 21.07.2014, de pe teritoriul Republicii Bulgaria, prin utilizarea datelor informatice a 158 de posesori ai cardurilor bancare, au fost extrași ilegal bani în sumă totală de 122.925.16 lei [5].

Într-o publicație anterioară, unul dintre coautorii prezentului studiu a afirmat cu referire la infracțiunile prevăzute la art. 237 CP RM: „Dacă infracțiunea se realizează în modalitatea de fabricare, este inerentă etapa de pregătire a infracțiunii [...]. De exemplu, datele privind deținătorul cardului și informația aferentă pot fi obținute prin următoarele metode: 1) instalarea pe bancomat sau pe alt dispozitiv special a unui card-reader (de exemplu, instalarea pe bancomat a unei tastaturi care înregistrează numărul personal de identificare cules de către deținătorul cardului, tastatură care va fi ulterior ridicată de către făptuitor); 2) instalarea în fanta bancomatului a unui card-reader...” [17, p. 70-71]. Accentuăm că metodele descrise mai sus sunt aplicate în contextul pregătirii de una dintre infracțiunile prevăzute la art. 237 CP RM, în prezența modalității normative de fabricare a cardurilor false.

În aceeași publicație se menționează: „Luarea ilegală a bunurilor sau beneficierea ilegală de servicii ori lucrări se integrează perfect în procesul de punere în circulație a cardurilor [...] false. Nu va fi necesară calificarea suplimentară conform art. 190 sau art. 196 CP RM ori în baza art. 105 sau 106 din Codul contravențional. Se va aplica numai [...] art. 237 CP RM” [17, p. 74].

Se pare că aceste idei au fost preluate și aplicate în ultima speță analizată. Aceasta – deși lipsesc condițiile pentru a se proceda de o asemenea manieră.

Obiectul material (produsul) infracțiunilor specificate la art. 237 CP RM îl pot reprezenta, *inter alia*, cardurile autentice, cardurile false sau materialele din care sunt confecționate cardurile false. În ultima speță, făptuitorii nu au urmărit fabricarea unor car-

duri bancare false. Aceștia nu au ajuns în posesia a 158 de carduri bancare (și nici nu au intenționat să ajungă în posesia acestora), ci au accesat informația cu privire la deținătorii celor 158 de carduri bancare, care era stocată în cardurile bancare introduse în bancomat. Această informație nu a fost folosită la fabricarea de carduri bancare false, cu toate că făptuitorii au avut această posibilitate. S-a recurs la un alt procedeu: după ce au accesat ilegal conturile de card ale respectivilor deținători, făptuitorii au introdus anumite date informatice în aceste conturi și/sau au modificat anumite date informatice din aceste conturi pentru a obține un beneficiu material.

În ultima speță, în momentul obținerii beneficiului material, nu atestăm influențarea asupra vreunei persoane. Nu au fost înșelați nici cei 158 de deținători de carduri bancare, nici operatorii băncii care deservește acești deținători.

În această ordine de idei, este util să-l cităm pe M.-A. Dinu: „În timp ce fraudă informatică se săvârșește asupra unui sistem informatic, înșelăciunea (...) are loc prin intermediul unui sistem informatic” [6]. De asemenea, în opinia lui G. Zlati, nu oricare înșelăciune în mediul informatic trebuie calificată ca fraudă informatică: „Trebuie făcută o distincție clară între fraudă informatică și înșelăciunea comisă prin mijloace informatice [...]. Credem că trebuie acceptată următoarea clasificare tripartită a fraudelor (*lato sensu*) relevante din punct de vedere penal: înșelăciunile tradiționale prin mijloace tradiționale (viu-grai, scrisori etc.), înșelăciunile tradiționale comise prin mijloace informatice (printre care exemplele de mai jos) și fraudele informatice propriu-zise, unde înșelăciunea tradițională este înlocuită de o *manipulare a unui sistem informatic* (evid. noastră). În context, sunt relevante următoarele ipoteze în care încadrarea juridică este cea de înșelăciune, și nu cea de fraudă informatică: a) licitațiile online fictive; b) trimiterea de mesaje prin mijloace de comunicare la distanță. În această categorie intră tipuri de fraudă precum „scrisorile nigeriene”, „frauda romantică”, „metoda accidentului” etc.” [18].

Așa cum am consemnat *supra*, în ultima speță examinată, accesând ilegal conturile de card ale celor 158 de deținători, făptuitorii au introdus anumite date informatice în aceste conturi și/sau au modificat date pentru a obține un beneficiu material. Această introducere/modificare de date informatice a fost realizată pe calea influențării asupra unui sistem informatic (și anume – asupra serverului băncii comerciale care deservea cei 158 de deținători de carduri bancare).

M. Peter susține: „Datele informatice prin care este reprezentată la nivel logic (o sumă de bani transferată fraudulos din contul unei persoane, prin accesarea fără drept a serverului unei bănci), date gestionate pe serverul băncii și care sunt alterate, modificate sau șterse [...], aparțin băncii, ca proprietar al serverului, dar și a datelor stocate pe acesta, date care prin valoarea serviciilor oferite de bancă dobândesc caracterul de bunuri mobile incorporale” [10]. Obiectul imaterial al infracțiunilor specificate la art. 260⁶ CP RM îl repre-

zintă datele informatice. Prin introducerea datelor informatice în conturile de card ale celor 158 de deținători și/sau modificarea unor asemenea date, pentru a se obține un beneficiu material, a fost prejudiciat gestionarul respectivelor date informatice (și anume – banca comercială care deservea cei 158 de deținători de carduri bancare), care apare în postura de victimă a fraudei informatice.

Toate acestea demonstrează că C.K., D.M., D.V. și persoana în privința căreia cauza penală a fost disjunsă într-o procedură separată au săvârșit o fraudă informatică. În concluzie, în ultima speță analizată, din soluția de calificare ar trebui excluse art. 26 și lit. c) și d) alin. (2) art. 237 CP RM. În locul acestor norme, soluția de calificare ar trebui să includă lit. b) alin. (2) art. 260⁶ CP RM.

4. Ultima eroare, la care ne vom referi, presupune aplicarea art. 186 CP RM pentru obținerea ilegală, cu ajutorul unori carduri bancare false, de mijloace bănești aferente unor conturi de card.

Astfel, într-o speță, C.A. a fost condamnat în baza lit. c) alin. (2) art. 237, lit. b) și d) alin. (2) art. 186, art. 27 și alin. (4) art. 186 CP RM. În fapt, în perioada 08.06.2012 – 15.08.2012, aflându-se în mun. Chișinău, C.A. a fabricat 59 de carduri bancare false pe care ulterior le-a pus în circulație (și anume – le-a introdus în bancomate, utilizându-le la extragerea banilor de pe conturi de card străine). În afară de aceasta, prin intermediul unor bancomate, folosind respectivele carduri bancare false, C.A. și C.N. au reușit să sustragă 10.000 de lei și au încercat să sustragă 82.580 de lei [4]. Într-o altă speță, C.A. a fost condamnat în baza art. 46, alin. (5) art. 186, art. 46, 27, alin. (5) art. 186, art. 42 și lit. c) alin. (2) art. 237 CP RM. T.O. a fost condamnat în baza art. 46, alin. (5) art. 186, art. 46, 27 și alin. (5) art. 186 CP RM. În fapt, în perioada 08.06.2012 – 15.08.2012, aflându-se în mun. Chișinău, C.A. și T.O. au fabricat 17 carduri bancare false pe care ulterior le-au pus în circulație (și anume – le-au introdus în bancomate, utilizându-le la extragerea banilor de pe conturi de card străine). În aceeași perioadă, prin intermediul unor bancomate, folosind acele carduri bancare false, cei doi făptuitori au încercat să sustragă mijloace bănești în sumă totală de 82.580 de lei și au sustras mijloace bănești în sumă totală de 10.000 lei. De asemenea, într-o perioadă nestabilită de timp, C.A., T.O. și C.R. au fabricat alte câteva carduri bancare false. Ulterior, în perioada 15.04.2013 – 28.05.2013, prin intermediul unor bancomate, folosind acele carduri bancare false, cei trei făptuitori au încercat să sustragă mijloace bănești în proporții deosebit de mari și au sustras mijloace bănești de pe conturile bancare ale mai multor bănci emitente din SUA, Brazilia, Ucraina și alte țări. De asemenea, în perioada 15.04.2013 – 28.05.2013, C.A., T.O., C.R. și persoane neidentificate de organul de urmărire penală, prin intermediul unor bancomate, folosind aceleași carduri bancare false, au sustras mijloace bănești în sumă totală de 1.208.230 de lei. De asemenea, în aceeași perioadă, C.A., T.O., C.R. și persoane ne-

identificate de organul de urmărire penală, prin intermediul unor bancomate, folosind respectivele carduri bancare false, au săvârșit o tentativă de sustragere de mijloace bănești în sumă totală de 1.820.800 de lei [3].

Într-o publicație anterioară, unul dintre coautorii prezentului studiu a afirmat cu referire la infracțiunile prevăzute la art. 237 CP RM: „Se prezintă ca parte a unui întreg obținerea de către făptuitor a contraprestației sub formă de bunuri, ca urmare a punerii în circulație a cardurilor [...] false. Această contraprestație nu este decât o complinire a prestației pe care o oferă făptuitorul [...]. În concluzie, luarea ilegală a bunurilor sau beneficierea ilegală de servicii ori lucrări se integrează perfect în procesul de punere în circulație a cardurilor [...] false [...]. Se va aplica numai [...] art. 237 CP RM” [17, p. 74]. Drept urmare, în ultimele două spețe examinate, considerăm lipsită de temei reținerea la calificare atât a art. 237 CP RM cât și a art. 186 CP RM (cu sau fără referire la art. 27 CP RM).

În aceeași publicație se menționează: „O altă soluție de calificare (alta decât alin. (1) art. 237 CP RM) se impune în cazul în care făptuitorul efectuează o operațiune cu cardul străin, pe care l-a găsit sau l-a sustras, cunoscând numărul personal de identificare atribuit deținătorului legal. În acest caz, deoarece operațiunile efectuate sunt în detrimentul deținătorului legal, acesta, și nu banca comercială, reprezintă victima infracțiunii. Însă, de această dată, vom fi în prezența uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 186 CP RM [...]. Chiar dacă făptuitorul poate ajunge, pe căi frauduloase, în posesia cardului și a numărului de identificare, sustragerea însăși o va comite pe ascuns. De fapt, făptuitorul nici nu are nevoie să apeleze la înșelăciune. Aceasta – pentru că deține cardul și cunoaște numărul personal de identificare. În concluzie, vom fi în prezența uneia dintre infracțiunile specificate la art. 186 CP RM” [17, p. 64]. Probabil, aceste idei au fost preluate și aplicate în ultimele două spețe analizate. Totuși, în ipoteza descrisă în ultimul fragment precitat se vorbește despre carduri bancare autentice – găsite sau sustrate, nu despre carduri bancare false. Deci, ipoteza în cauză este diferită de ipotezele descrise în ultimele două spețe analizate.

Precizăm că nu mai considerăm întemeiată aplicarea art. 186 CP RM în ipoteza descrisă în ultimul fragment precitat. Această schimbare de poziție se datorează opiniei exprimate de G. Zlati, care nu poate să nu convingă: „Rămâne de discutat între posibilitatea reținerii fraudei informatice ori a infracțiunii de furt. În ceea ce ne privește, ne aflăm în prezența unui act de sustragere care atrage însă tipicitatea art. 249 CP (se are în vedere art. 249 din Codul penal al României, care prevede răspunderea pentru fraudă informatică – *n.a.*). Astfel, dacă agentul ar reuși să deschidă fizic seiful și ar sustrage o parte din bani, ar fi indiscutabilă reținerea infracțiunii de furt. Agentul nu procedează însă așa, ci interacționează logic cu sistemul informatic (bancomatul), introducând ori/și modificând date informatice, conduită ce rezultă în manipularea bancomatului, astfel încât acesta acțio-

nează ca și cum ar exista o solicitare legitimă de retragere de numerar, când, în realitate, o astfel de solicitare lipsește” [18]. La fel, nelipsită de interes este o altă opinie a aceluiași autor: „Cu toate că de multe ori se scapă din vedere acest aspect, instrumentele de plată electronică de tipul cardurilor bancare sunt veritabile mijloace de stocare a datelor informatice [...]. În această categorie a mijloacelor de stocare a datelor informatice includem și instrumentele de plată electronică contrafăcute (clonate) prin inscripționarea pe un card gol (*blank*) cu bandă magnetică a datelor necesare pentru a efectua o retragere de numerar de la un bancomat. Cu alte cuvinte, nu prezintă relevanță dacă instrumentul de plată electronică este unul autentic sau contrafăcut [...]” [19, p. 98].

Așadar, introducerea unui card bancar fals în bancomat (care este un sistem informatic) pentru a efectua o retragere de numerar trebuie considerată introducerea a datelor informatice în scopul de a obține un beneficiu material, în accepțiunea art. 260⁶ CP RM. Ar trebui oare considerată parte a unui întreg obținerea de către făptuitor a contraprestației sub formă de numerar, ca urmare a punerii în circulație a cardului bancar fals? În acest caz, prin „întreg” avem în vedere art. 237 CP RM.

Înainte de a răspunde la această întrebare, amintim că art. 118 CP RM prevede: „(1) Concurența dintre o parte și un întreg reprezintă existența a două sau mai multor norme penale, una din ele cuprinzând fapta prejudiciabilă în întregime, iar celelalte – numai unele părți ale ei. (2) Calificarea infracțiunilor în cazul concurenței dintre o parte și un întreg se efectuează în baza normei care cuprinde în întregime toate semnele faptei prejudiciabile săvârșite”.

V. Cioclei susține, pe bună dreptate: „Fapta absorbită, chiar în formă tentată, nu poate fi mai gravă decât fapta absorbantă” [2, p. 457]. Așadar, infracțiunea absorbantă, prevăzută de „norma-întreg” trebuie să aibă un grad de pericol social mai sporit decât cel al infracțiunii absorbite, prevăzute de „norma-parte”. În caz contrar, s-ar ajunge la o absurditate.

Gradul de pericol social al unei infracțiuni este reflectat de către legiuitor în sancțiunea normei care prevede răspunderea pentru acea infracțiune. În alin. (1) art. 237 CP RM sancțiunea prevede:

- amendă în mărime de la 550 la 1.050 unități convenționale, muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore sau închisoare de până la 5 ani (pentru subiectul-persoană fizică);
- amendă în mărime de la 2.000 la 4.000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate (pentru subiectul-persoană juridică).

În alin. (2) art. 237 CP RM sancțiunea prevede:

- închisoare de la 4 la 8 ani (pentru subiectul-persoană fizică);
- amendă în mărime de la 4.000 la 7.000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice (pentru subiectul-persoană juridică).

În cele două alineate ale art. 260⁶ CP RM sancțiunile prevăd pedepse doar pentru persoanele fizice:

- amendă în mărime de la 1.350 la 1.850 unități convenționale, muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 200 de ore sau închisoare de la 2 la 5 ani (alin. (1));
- închisoare de la 4 la 9 ani (alin. (2)).

Comparând sancțiunile stabilite în art. 237 CP RM cu cele stabilite în art. 260⁶ CP RM, se poate susține că:

- infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 237 CP RM poate absorbi infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 260⁶ CP RM în cazul în care pedeapsa aplicată subiectului-persoană fizică este închisoarea. Chiar dacă această interpretare este la limită, ea este favorabilă făptuitorului. Deci, această interpretare nu vine în contradicție cu regula fixată în alin. (2) art. 3 CP RM, conform căreia „interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii penale sunt interzise”;
- infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 237 CP RM poate absorbi infracțiunea prevăzută la alin. (1) art. 260⁶ CP RM în cazul în care pedeapsa aplicată subiectului-persoană fizică este muncă neremunerată în folosul comunității.

În celelalte cazuri, infracțiunile prevăzute la art. 237 CP RM nu pot absorbi infracțiunile prevăzute la art. 260⁶ CP RM. În asemenea cazuri, nu putem vorbi despre concursul infracțiunilor prevăzute la art. 237 și 260⁶ CP RM. O astfel de soluție ar presupune încălcarea principiului de neadmitere a sancționării duble a aceleiași fapte. În consecință, singura soluție admisibilă ar fi aplicarea doar a acelei norme care prevede răspunderea pentru infracțiunea comparativ mai gravă. Ne referim la alin. (1) sau (2) art. 260⁶ CP RM.

Referințe bibliografice:

1. Alexandru M. *Participația penală: studiu de doctrină și jurisprudență*. București: Hamangiu, 2008. 362 p.
2. Bodoroncea G. ș.a. *Codul penal: comentariu pe articole*. București: C.H. Beck, 2014. 902 p.
3. *Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 18.01.2017. Dosarul nr. 1ra-214/2017*. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=7990 (vizitat 20.06.2022).
4. *Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 14.07.2021. Dosarul nr. 1ra-878/2021*. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=19305 (vizitat 20.06.2022).
5. *Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 15.03.2016. Dosarul nr. 1ra-87/2016*. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6000 (vizitat 19.06.2022).
6. Dinu M.-A. Fraudă informatică sau înșelăciune? În: *Themis*, 2017, nr. 1-2, p. 38-41.
7. Hotărârea Guvernului nr. 857 din 31.10.2013 cu privire la Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2020”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 252-257/963. În vigoare din 18 noiembrie 2013.
8. Mareș M. *Forma de participare a persoanei juridice în cazul unor infracțiuni din domeniul afacerilor*. <https://www.juridice.ro/623396/forma-de-participatie-a-persoanei-juridice-in-cazul-unor-infracțiuni-din-domeniul-afacerilor.html> (vizitat 18.06.2022).
9. *Numărul și valoarea tranzacțiilor efectuate cu carduri de plată din Republica Moldova*. <https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dsp/DSP4.xhtml> (vizitat 18.06.2022).
10. Peter M. *Raportul dintre infracțiunea de fraudă informatică, prevăzută de art. 249 Cod penal, și infracțiunea de efectuare de operațiuni financiare în mod fraudulos, prevăzută de art. 250 Cod penal*. <https://www.juridice.ro/765198/raportul-dintre-infracțiunea-de-frauda-informatica-prevazuta-de-art-249-cod-penal-si-infracțiunea-de-efectuarea-de-operatiuni-financiare-in-mod-fraudulos-prevazuta-de-art-250-cod-penal.html> (vizitat 19.06.2022).
11. *Raport privind evoluția infrastructurilor pieței financiare din Republica Moldova. Trimestrul I, 2021*. https://www.bnm.md/files/Raport_Q%20I%202021%20publicat.pdf (vizitat 18.06.2022).
12. *Raport privind evoluția infrastructurilor pieței financiare din Republica Moldova. Trimestrul II 2021*. https://www.bnm.md/files/Raport_oversight_Q%20II%202021%20publicat.pdf (vizitat 18.06.2022).
13. *Raport privind evoluția infrastructurilor pieței financiare din Republica Moldova. Trimestrul III 2021*. https://www.bnm.md/files/Raport_oversight_Q%20III%202021_final.pdf (vizitat 18.06.2022).
14. *Sentița Judecătorei Bălți din 25.02.2015. Dosarul nr. 1-371/2014*. https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/B17709E6-D6C7-E411-A983-005056A5FB1A (vizitat 19.06.2022).
15. *Sentița Judecătorei Râșcani, mun. Chișinău, din 19.07.2013. Dosarul nr. 1-1320/2012*. https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/F2AC7887-D7F2-E211-9CAD-005056A5FB1A (vizitat 18.06.2022).
16. Stati V. Impactul efectuării achiziției de control asupra consumării unor infracțiuni cu caracter tranzacțional. În: *Revista Științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria Științe sociale*, 2020, nr. 3, p. 92-103.
17. Stati V. *Infracțiuni economice: Note de curs, ediția a III-a*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2019. 600 p.
18. Zlati G. Fraudă informatică. Aspecte controversate. În: *Caiete de Drept Penal*, 2018, nr. 4, p. 116-151.
19. Zlati G. *Tratat de criminalitate informatică. Vol. I*. București: Solomon, 2020. 658 p.
20. *The United Nations Convention against Transnational Organized Crime*. <https://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf> (vizitat 18.06.2022).